

Jadwiga Chludzińska-Świątecka

Polonistyka w INALCO (Institut National des Langues et Civilisation Orientales) w Paryżu

---

Biuletyn Polonistyczny 25/1-2 (83-84), 169-174

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIAŁALNOŚĆ PARYSKICH OŚRODKÓW POLONISTYCZNYCH

Polonistyka w INALCO /Institut National des Langues et Civilisation Orientales/ w Paryżu

Paryż jest, obok Lille, najpoważniejszym ośrodkiem studiów polonistycznych we Francji. Istnieją tu bowiem cztery odrębne placówki uniwersyteckie mające na celu nauczanie języka polskiego, szerzenie wiedzy o Polsce, jej ludności, literaturze i kulturze oraz prowadzące badania naukowe w tym zakresie. Działają one w ramach poszczególnych instytutów wchodzących w skład paryskiej Sorbony. Specjalną pozycję zajmuje wśród nich Ośrodek Badań Polonistycznych (Centre d'Etudes Polonaises), sprawujący opiekę dydaktyczną nad lektorami języka polskiego we Francji zatrudnionymi na podstawie umów między państwowych. Ośrodek organizuje również pozauniwersyteckie odpłatne kursy wieczorowe języka polskiego, przede wszystkim jednak prowadzi badania naukowe, dotyczące życia kulturalnego i literackiego emigracji polskiej we Francji oraz historii stosunków polsko-francuskich. Od dwóch lat placówką tą kieruje prof. M. Straszewska z Instytutu Literatury Polskiej UW. W ścisłym kontakcie z Ośrodkiem pozostaje zakład polonistyki, stanowiący część Instytutu Sławistycznego Uniwersytetu Paris Sorbonne (Paris IV), kierowany przez doc. J. Trznadła z Instytutu Badań Literackich PAN w Warszawie. Zakład ten skupia dość dużą liczbę młodzieży pragnącej studiować język i literaturę polską.

Dwie pozostałe placówki polonistyczne mają z Ośrodkiem luźniejsze powiązania. Są to: dwuletnie studium języka i kultury polskiej w "lewicowym" uniwersytecie Paris XII oraz polonis-

tyka w INALCO. Nazwa ta odnosi się do samodzielnej niegdyś uczelni, zwanej Wyższą Szkołą Języków Wschodnich (Ecole Supérieure des Langues Orientales) obecnie stanowiącej część Sorbony (Sorbonne Nouvelle Paris III). Wszystkie wymienione instytucje są od siebie niezależne organizacyjnie i administracyjnie. Różnią się też swymi profilami. Studium w Paris XII, mieszczące się do niedawna w Vincennes, a obecnie przeniesione do Axenières, ma oczywiście charakter propedeutyczny i popularny. Polonistyka w INALCO nie dubluje więc studium w "starej" Sorbonie ani w zakresie programu, ani w sensie strukturalnym. Ma ona tradycyjnie nastawienie językoznawcze w przeciwieństwie do Paris IV, w którym przeważają zainteresowania historią literatury. Wynika to m.in. z faktu, że kierowali nią lingwiści, tacy jak Henri Grappin, wybitny znawca dawnej polszczyzny, autor cennych prac z zakresu gramatyki historycznej i historii języka polskiego oraz fundamentalnego podręcznika gramatyki opisowej, lub Etienne Decaux, którego opracowanie gramatyczne współczesnej polszczyzny stanowi podstawowe dla studentów francuskich źródło wiedzy o języku polskim. Językoznawcą była także, niezwykle zasłużona dla rozwoju tej placówki, zmarła rok temu Maria Szurek-Visti. Jej następczyni, Hélène Włodarczyk, zdobyła sobie pozycję naukową bardzo odkrywczymi pracami kontrastywnymi na temat aspektu czasowników w języku polskim.

Pełne studia polonistyczne w INALCO trwają pięć lat i obejmują dwa cykle - trzyletni i dwuletni. Podobnie jest na polonistyce w Paris IV, gdzie jednak po trzech latach studenci mogą robić licencjat (licence) pisząc odpowiednią pracę. W Sorbonne III dopiero po drugim cyklu można przystąpić do pisania pracy magisterskiej (maîtrise).

W toku studiów uczestnicy są zobowiązani do zaliczenia za-

jęć praktycznych z języka polskiego oraz wykładów z gramatyki, stylistyki, literatury i historii. Zgodnie ze swobodnym trybem studiów we Francji obecność na zajęciach nie jest koniecznym warunkiem uzyskania zaliczenia przedmiotu. Natomiast trzy razy do roku studenci są poddawani obowiązkowym egzaminom pisemnym z przedmiotów, na które uczęszczają zgodnie z programem studiów. Są to tzw. partiels - egzaminy częściowe odpowiadające polskim kolokwium. Duży nacisk kładzie się na zajęcia praktyczne z języka polskiego, które są tutaj podstawowym elementem studiów. Zaliczanie lektoratu języka polskiego ma ustalony schemat powtarzający się na wszystkich trzech poziomach pierwszego cyklu. Obejmuje on dyktando, tłumaczenie tekstu francuskiego na polski (thème), ćwiczenia gramatyczne i leksykalne oraz - jako ostatni punkt - redakcję krótkiego tekstu w języku polskim. Egzaminy na drugim cyklu oraz zaliczenia przedmiotów teoretycznych traktowane są bardziej liberalnie, gdy chodzi o ich formę. By zaliczyć cały rok studiów, trzeba oprócz kolokwium zdać egzamin ustny, który w wypadku gramatyki opisowej języka polskiego odbywa się przed specjalnie powołaną komisją. Przy ostatecznej ocenie stosuje się punktację 1:100.

Lektoraty języka polskiego po pierwszym cyklu są obecnie prowadzone przez dwóch lektorów, z których jeden mieszka stale w Paryżu, drugi - "wymienny" - przyjeżdża z Polski. Oprócz ćwiczeń w mówieniu i pisaniu (tak brzmi oficjalna nazwa prowadzonych przez lektorów zajęć) przewidziane są dla studentów trzech pierwszych lat zajęcia laboratoryjne z fonetyki. Oprócz tego lektor przyjeżdżający z Polski prowadzi zazwyczaj rodzaj seminarium ze współczesnej literatury polskiej (la littérature contemporaine par les textes), lektor miejscowy zaś analogiczne zajęcia z wybranych zagadnień kultury, historii i geografii

Polski. Podręcznikiem obowiązującym studentów jest "Język polski dla cudzoziemców" T. Iglirkowskiej i L. Kacprzak. Na jego podstawie zostały nagrane teksty do ćwiczeń fonetycznych w laboratorium. Do podstawowych przedmiotów wykładanych w pionie językowym należą: gramatyka opisowa współczesnej polszczyzny, ze szczególnym uwzględnieniem teoretycznych i praktycznych zagadnień aspektu czasowników, który w odczuciu Francuzów jest, obok fleksji nominalnej, jedną z barier trudnych do pokonania w nauce języka polskiego. Gramatyka historyczna języka polskiego oraz historia języka nie są tu - inaczej niż w Paris IV - wyodrębnione w programie jako osobne przedmioty egzaminacyjne. Ich elementy uwzględnione są jedynie w toku innych zajęć. Studenci bardziej zainteresowani tą tematyką korzystają niekiedy z wykładów z gramatyki porównawczej języków słowiańskich, prowadzonych w zakładzie slawistyki. Szczególną uwagę poświęca się natomiast językowi współczesnemu, jego odmianom środowiskowym i stylistycznym. Dlatego w drugim cyklu studenci czwartego i piątego roku mają wspólne zajęcia o typie konwersatoryjnym z leksykologią i frazeologią współczesnej oraz z polskiego słownictwa technicznego, ekonomicznego, handlowego. Są one zwykle prowadzone przez lektora z Polski.

W pionie, zwanym we Francji "cywilizacyjnym", obowiązują studentów zakończone egzaminem wykłady z literatury, historii i geografii z elementami etnografii i folklorystyki polskiej.

Skład studentów polonistyki w INALCO jest dość zróżnicowany. Duży procent stanowią tu Francuzi pochodzenia polskiego, przy czym polekość ta może mieć różne natężenie. Oprócz Francuzów zupełnie "świeżej daty", mających oboje rodziców Polaków, można spotkać i takich, którzy odległego przodka polskiego pochodzenia przypomnieli sobie pod wpływem czynników zewnę-

trznym, takich jak np. ostatnio oddziaływanie w świecie osobowości Jana Pawła II. Różna też jest znajomość polszczyzny, z jaką studenci przychodzą na uczelnię. Niektórzy podejmują studia polonistyczne właśnie ze względu na znajomość języka. Trzeba dodać, że jest to najczęściej materiał mało wdzięczny, z trudem przyjmujący zabiegi dydaktyczne. Motywacje wyboru kierunku polonistycznego są najczęściej natury emocjonalnej, co niekiedy wpływa niekorzystnie na tok studiów. Brak tu na ogół bodźców ekonomicznych, gdyż ukończenie polonistyki we Francji nie daje prawie żadnych perspektyw pracy zawodowej. To powoduje, że polonistykę studiuje się łącznie z rusycystyką, anglistyką itp., lub jako uzupełnienie studiów ekonomicznych, prawnych czy historycznych. Niewiele osób kończy w terminie rozpoczęte studia, większość zadowala się po prostu zaliczeniem dwóch pierwszych lat.

W roku akad. 1980/1981 rozpoczęło studia na pierwszym roku 35 osób, ukończyło rok czwarty - 6. W ciągu ostatnich dwóch lat nie opuścił progów uczelni żaden magister. Przeciąganie studiów i mała ich efektywność jest wynikiem opisanego wyżej systemu panującego na uczelniach francuskich. Podział na studia stacjonarne i zaoczne, rozpowszechniony w Polsce, nie jest tu absolutnie stosowany. Dlatego większość studentów, szczególnie po ukończeniu pierwszego roku studiów, podejmuje stałą lub doraźną pracę zarobkową. To w dużym stopniu rzutuje na rytm pracy na uczelni, powoduje też dużą rozpiętość wieku słuchaczy, co wymaga zróżnicowania środków i metod dydaktycznych.

Oprócz studentów mających powiązania rodzinne z Polską trafiają na polonistykę w INALCO również rdzenni Francuzi, a także naturalizowani we Francji cudzoziemcy. W ciągu ostatnich lat zjawili się tu: Japończyk, Chinka, Grek oraz parę osób pochodzenia arabskiego. O zainteresowaniu Polską i jej językiem

zadecydowały również względy uczuciowe: znajomości i osobiste przyjaźnie z Polakami. Nie u wszystkich zainteresowania te są jednakowo trwałe, zdarzają się wszakże wypadki autentycznego polonofilstwa, co występuje też u niektórych Francuzów. Dlatego można, mimo wszystko, liczyć na dalszy rozwój polonistyki paryskiej. W przyszłym roku sytuacja zmieni się na korzyść, są bowiem na ukończeniu dwie prace magisterskie i jedna doktorska - wszystkie o tematyce historycznoliterackiej.

Jadwiga Chludzińska-Świątecka

Polonistyka na Uniwersytecie Paris IV

Uniwersytet Paris-Sorbonne - Paris IV to jedyna we Francji uczelnia, w której można odbyć studia polonistyczne w pełnym zakresie, a także uzyskać wszystkie dyplomy - D.E.U.G. (Diplôme d'Etudes Universitaires Générales), licence, maîtrise i trzy rodzaje doktoratów.

Program D.E.U.G. de polonais obejmuje ćwiczenia doskonalące znajomość polszczyzny, zajęcia z gramatyki opisowej, z historii Polski, historii literatury oraz ćwiczenia przekładowe z polskiego na francuski i z francuskiego na polski. Według programu, który ma wejść w życie z nowym rokiem akademickim, na licence składać się będą trzy certificate (a na każdy z nich - kilka przedmiotów). Dwa spośród nich - literatura i kultura polska - będą obowiązkowe, natomiast trzeci to gramatyka języka polskiego lub inny, dowolnie wybrany certificat.

Do chwili obecnej istniał też kierunek polski (option polonais) w studium Languages Etrangères Appliquées koncentrują-